

I. M. Aўласенка

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт, Мінск

I. M. Aulasenka

Belarusian State University, Minsk

УДК 327.7

ДЫПЛАМАТЫЧНАЯ ДЗЕЙНАСЦЬ М. Ц. ЛЫНЬКОВА НА СЕСІЯХ ГЕНЕРАЛЬНАЙ АСАМБЛЕІ ААН

DIPLOMATIC ACTIVITY OF M. T. LYNKOV AT THE SESSIONS OF THE UN GENERAL ASSEMBLY

У артыкуле раскрыта роля беларускага пісьменніка М. Ц. Лынькова ў дзейнасці дэлегацыі БССР на сесіях Генеральнай Асамблеі ААН. Устаноўлена, што палітычныя абставіны і змена міжнароднай сітуацыі аказвалі ўплыў на дыпламатычную дзейнасць пісьменніка, на тэксты яго прамоў, нарысаў і апавяданняў. Нягледзячы на афіцыйную зададзенасць сваіх выступленняў, М. Ц. Лынькоў змог прыдаць ім мастацкую глыбіню, таму што закранутыя праблемы знайшлі сваё адлюстраванне ў лёсе і ў творчасці пісьменніка.

Ключавыя словы: Генеральная Асамблея ААН; БССР; міжнародныя адносіны; беларускія пісьменнікі.

The role of the Belarusian writer M. T. Lynkov in activity of the BSSR delegation to the UN General Assembly sessions is revealed in the article. It was found that the political circumstances and changes in the international situation directly influenced on the diplomatic activity of the writer; on the texts of his speeches, essays and short stories. Nevertheless, despite the political predestination of his addresses, M. T. Lynkov has given them an artistic depth and emotionality, because the problems that were mentioned by him had some parallels in his own life and works.

Key words: UN General Assembly; Byelorussian SSR; international relations; Belarusian writers.

У савецкі час беларускія літаратары неаднаразова прымалі ўдзел у сесіях Генеральнай Асамблеі ААН. У гэтым шэрагу можна назваць П. Панчанку, М. Танка, А. Куляшова, А. Макаёнка і многіх іншых паэтаў і пісьменнікаў. Але першым літаратарам, які быў удастоены такога гонару, стаў Міхась Ціханавіч Лынькоў. Яму давалося пабываць на ўстаноўчай канферэнцыі Арганізацыі Аб'яднаных Нацый у Сан-Францыска, а таксама на чатырох сесіях Генеральнай Асамблеі ААН, з 1952 па 1955 г.

Мэта артыкула – раскрыць ролю беларускага пісьменніка М. Ц. Лынькова ў дзейнасці дэлегацыі БССР на сесіях Генеральнай Асамблеі ААН.

Дыпламатычная дзейнасць Міхася Лынькова ў гістарыяграфіі падрабязна не асветлена. Асобныя ўзгадванні маюцца толькі ў работах гісторыкаў, якія займаюцца праблемай удзелу БССР у рабоце ААН (С.Ф. Свілас, У. Е. Снапкоўскага, В. Г. Шадурскага [1–4]), ці літаратуразнаўцаў, якія даследавалі творчы і жыццёвы шлях пісьменніка (М. П. Кенькі, Ф. І. Куляшова [5; 6]).

Разам з тым існуе даволі багатае кола крыніц, якое асвятляе дыпламатычную дзейнасць літаратара. Па-першае, гэта тэксты яго афіцыйных

выступленняў на сесіях Генеральнай Асамблеі ААН (зместчаныя ў фондзе 907 Нацыянальнага архіва Рэспублікі Беларусь) [7–15]. Па-другое, гэта артыкулы, напісаныя М. Ц. Лыньковым падчас працы ўстаноўчай канферэнцыі ААН у Сан-Францыска [16–19]. Па-трэцяе, гэта дакументы асабістага паходжання, перш за ўсё эпістальная спадчына [20]. Чацвёртую групу крыніц складаюць нарысы і апавяданні, напісаныя пад уражаннем падарожжаў у Злучаныя Штаты. Яны ўвайшлі ў зборнік «За якіянам», што быў апублікаваны ў 1962 г., а таксама былі размешчаныя ў часопісах «Маладосць» і «Беларусь» [21–23]. Пятую групу складаюць успаміны калег і спадарожнікаў М. Ц. Лынькова ў складзе дэлегацыі БССР (А. П. Ус, К. В. Кісялёва) [24; 25].

Першым міжнародным форумам, у якім прыняла ўдзел дэлегацыя БССР, была ўстаноўчая канферэнцыя ААН у Сан-Францыска. Уключэнне ў яе склад пісьменніка М. Ц. Лынькова сведчыла пра аўтарытэт і вялікую ролю, якую надавала літаратарам партыйнае кіраўніцтва. На той момант Лынькоў займаў пасаду старшыні Саюза пісьменнікаў БССР, а таксама быў дырэктарам Інстытута літаратуры, мовы і мастацтва Акадэміі навук БССР. З 1936 г. ён меў званне члена-карэспандэнта АН БССР [26, с. 449].

Беларускую дэлегацыю на ўстаноўчай канферэнцыі ААН у Сан-Францыска ўзначальваў наркам замежных спраў БССР К. В. Кісялёў. У яе склад уваходзілі прадстаўнікі навуковай і педагагічнай сферы, у тым ліку акадэмікі У. М. Перцаў і А. Р. Жэбрак. М. Ц. Лынькоў быў членам тэхнічнага персаналу дэлегацыі і працаваў у якасці карэспандэнта [2, с. 143]. Ён рабіў аператыўныя паведамленні і быў аўтарам газетных артыкулаў, якія накіроўваліся ў Беларусь падчас работы Сан-Францыскай канферэнцыі для публікацыі ў газеце «Звязда».

Прадстаўнікі Беларускай ССР прысутнічалі ў Злучаных Штатах на працягу больш за паўтара месяцы, у маі – чэрвені 1945 г. Але прыбылі яны праз два тыдні пасля пачатку работы самой канферэнцыі, таму што ўдзел дэлегацыі Беларускай ССР і Украінскай ССР да апошняга моманту заставаўся пад пытаннем з-за супраціўлення Вялікабрытаніі і Злучаных Штатаў [2, с. 143]. За час працы ў ЗША М. Ц. Лынькоў апублікаваў 6 артыкулаў. У яго матэрыялах знайшлі адлюстраванне такія падзеі, як прэс-канферэнцыя кіраўніка беларускай дэлегацыі К. В. Кісялёва, работа другой камісіі ААН, гутарка беларускіх дэлегатаў з прэзідэнтам Амерыкана-рускага інстытута прафесарам Робертсам, працэдура падпісання беларускай дэлегацыяй Статута ААН і шэраг іншых. Беларускі пісьменнік імкнуўся асабліва падкрэсліць цікавасць да беларускай дэлегацыі сярод амерыканскай грамадскасці. У прыватнасці, расказваючы пра адносіны жыхароў Сан-Францыска да канферэнцыі, М. Лынькоў адзначаў: «Ёсць сярод гэтага народа і прагня збірацелі аўтографу, якія наладжваюць форменную пагоню за дэлегатамі. Беларускія дэлегаты не пазбаўлены агульнага лёсу і часта падвяргаюцца атакам гэтых своеасаблівых калекцыянераў» [16, с. 2]. У матэрыяле пра

прэс-канферэнцыю К. В. Кісялёва Міхась Лынькоў імкнуўся падкрэсліць цікавасць замежных журналістаў да Беларусі. Даволі падрабязна (без купюр) ён пералічыў пытанні, якія задавалі амерыканскія і еўрапейскія карэспандэнты (аб свабодзе і роўнасці веравызнанняў, аб праве рэспублік на выхад з Савецкага Саюза, аб далейшых эканамічных і культурных сувязях амерыканскага і беларускага народаў, аб магчымасці для амерыканскай і еўрапейскай прэсы мець сваіх карэспандэнтаў у Беларусі, аб гісторыі беларускага народа і яго ўзаемаадносін з польскім). Але адказы наркама замежных спраў ён не перадаў, пазначыўшы толькі: «Тав. Кісялёў сваімі адказамі задаволіў прысутнічаўшых карэспандэнтаў, часам перарываўшых яго дружаскімі апладысмантамі» [17, с. 1].

Падчас работы Сан-Францыскай канферэнцыі М. Ц. Лынькоў наведаў Галівуд і Універсітэт у Берклі [5, с. 85]. 17 чэрвеня ён разам з членамі дэлегацыі У. Перцавым і Ф. Шмыгавым зрабіў візіт у Амерыканска-рускі інстытут і меў двухгадзінную гутарку з яго прэзідэнтам – прафесарам Робертсам. Дэлегаты ад БССР прапанавалі пасылаць у Амерыку творы беларускай мастацкай літаратуры, навуковыя манаграфіі, запісы народных песень. Са свайго боку прафесар Робертс паабяцаў арганізаваць пасылку кніг амерыканскай мастацкай літаратуры, педагагічных выданняў, адпаведных слоўнікаў. Ён выказаў гатоўнасць садзейнічаць накіраванню ў БССР амерыканскіх навукова-тэхнічных фільмаў [18, с. 4].

На старонках артыкулаў адлюстравалася пазітыўнае стаўленне М. Ц. Лынькова да амерыканцаў і да прадстаўнікоў беларускай дыяспары ў ЗША: «Павінен адзначыць, што колькасць амерыканцаў беларускага паходжання ў Злучаных Штатах Амерыкі вельмі вялікая. Паяўленне беларускай дэлегацыі ў Сан-Францыска абудзіла ў іх велізарную цікавасць да Беларусі. ... Яны бясконца рады сустрэчы з прадстаўнікамі беларускай зямлі, прагна слухаюць расказы аб жыцці ў Беларусі, аб барацьбе і перамогах беларускага народа ў дні Айчыннай вайны, аб нашых дасягненнях у эканоміцы і культуры» [19, с. 4]. Прыкладна такія ж матывы сустракаюцца і на старонках яго нарыса «З падарожжа ў Амерыку», апублікаванага на старонках часопіса «Беларусь» у ліпені 1945 г. «Пачынаючы з салдата і канчаючы маршалам Эйзенхаўэрам, прадстаўнікі амерыканскай арміі пасылаюць к чорту ўсе выступленні прафашысцкай прэсы, якая імкнецца выставіць Савецкі Саюз як галоўнага ворага амерыканскага народа» [21, с. 23]. У гэтым жа артыкуле пісьменнік звярнуў увагу на якасныя дарогі ЗША, а таксама зазначыў, што «ў справе механізацыі можна было б павучыцца ў амерыканцаў» [21, с. 21].

Такім чынам, артыкулы М. Ц. Лынькова, яго дыпламатычныя крокі ў наладжванні амерыкана-беларускіх культурных і навуковых сувязей сведчаць пра тое, што першапачаткова дэлегацыя БССР была пазітыўна настроена да ўсталявання амерыкана-беларускіх кантактаў. Але хуткае пагаршэнне савецка-амерыканскіх адносін у 1946 г. адбілася і на стане амерыкана-беларускіх кантактаў, на знешнепалітычнай дзейнасці БССР

у цэлым і адлюстравалася ў рыторыцы дыпламатаў. На працягу наступных 7 гадоў дзеячы навукі і культуры амаль не прымалі ўдзелу ў сесіях Генеральнай Асамблеі ААН у складзе беларускай дэлегацыі. Выключэннем стаў удзел К. К. Атраховіча (Кандрата Крапівы) на першай сесіі ААН. Магчымасць імправізацый была зведзена да мінімуму. Рыторыка выступленняў дыпламатаў набыла выкрывальніцкі характар.

У наступны раз М. Ц. Лынькоў прыняў удзел у VII сесіі Генеральнай Асамблеі ААН восенню 1952 г. На гэты раз ён працаваў як паўнапраўны член дэлегацыі, якому было даручана выступіць на пасяджэннях Пятага камітэта Генеральнай Асамблеі, дзе разглядаліся пытанні адміністрацыйнага і бюджэтнага характару. На пасяджэннях гэтага камітэта М. Лынькоў прымаў удзел, галоўным чынам, у вырашэнні фінансавых пытанняў. У рамках сваіх выступленняў ён разам з прадстаўнікамі УССР, Польшчы, Чэхаславакіі падтрымаў прапанову дэлегата СССР аб скарачэнні бюджэта ААН на 1953 г. да 35 мільёнаў долараў. Беларускі пісьменнік выказаўся супраць павелічэння бюджэту і за больш рацыянальнае выкарыстанне сродкаў [7, л. 262].

Значна больш эмацыянальным атрымалася выступленне 13 лістапада 1952 г., прысвечанае абмеркаванню шкалы ўзносаў у бюджэт Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. М. Лынькоў выступіў катэгарычна супраць павелічэння памераў узносаў для БССР і запатрабаваў вярнуць іх на ўзровень 1950 г. Беларускі пісьменнік выказаў абурэнне тым, што ў 1952 г. памер узносаў для БССР вырас на 40 %, а ў наступным яго прапанавалася падняць яшчэ на 25 %. «Народная гаспадарка за гады вайны і часовай акупацыі зведала жаклівае разбурэнне і драпежніцкае разрабаванне. Прамысловасць была разбураная дашчэнт» [8, л. 271]. Прывёўшы шматлікія лічбы і адзначыўшы, што агульны ўрон гаспадарцы Беларусі склаў каля 75 млрд рублёў, пісьменнік спаслаўся на тое, што за 7 гадоў немагчыма аднавіць цалкам разбураную гаспадарку [8, л. 272].

Яшчэ адно арганізацыйнае пытанне, па якому было даручана выступіць М. Ц. Лынькову, тычылася надання іспанскай мове статуса «рабочай» мовы Эканамічнага і Сацыяльнага Савета ААН і яго функцыянальных камісій. Падтрымаўшы гэтую прапанову, беларускі пісьменнік дадаў, што «нельга забываць і пра правы на прызнанне ў якасці рабочай мовы і такой афіцыйнай мовы, як руская, нельга дапускаць яе дыскрымінацыі» [9, л. 265].

Падчас VII сесіі М. Ц. Лынькоў прысутнічаў і на пленарных пасяджэннях Генеральнай Асамблеі ААН, дзе быў сведкам выступленняў прадстаўнікоў афрыканскіх краін. Адзін з выпадкаў быў пакладзены ў аснову апавядання «Агні Танганькі», апублікаванага пісьменнікам у пачатку 1953 г., адразу пасля вяртання ў Беларусь. У жніўні 1951 г. племя ва-меру падало петыцыю ў Савет па апецы са скаргай на тое, што жыхары племені зганяюцца са сваіх месцаў пражывання. Зямля на схілах гары Меру (сучасная Танзанія), на якой пражывалі тубыльцы, была надзвычай багатая каштоўнымі металамі, і англійскія каланіяльныя ўлады пачалі гвалтоўнае перасяленне на менш

прыдатныя землі. Пры гэтым англічане дзейнічалі надзвычай жорсткімі метадамі: палілі хаты, знішчалі ўраджай і выганялі скот [27, с. 28]. Пасля падачы скаргі прадстаўнікоў племені ў ААН была створаная спецыяльная камісія, якая, аднак, дзвюма трэцямі галасоў прагаласавала супраць за-давальнення скаргі [28]. Асабліваю эмацыянальнасць апавяданню нада-ло і тое, што ў трагедыі племені ва-меру можна было пасачыць паралелі з лёсам самога пісьменніка: падчас Вялікай Айчыннай вайны ў акупацыі загінулі яго жонка і сын [5, с. 75].

У наступныя тры гады, з 1953 па 1955 гг., прымаючы ўдзел у пасяд-жэннях VIII, IX і X сесій Генеральнай Асамблеі ААН, Міхась Лынькоў удзельнічаў у рабоце Чацвёртага камітэта Генеральнай Асамблеі ААН, у якім разглядаліся спецыяльныя палітычныя пытанні і пытанні дэкаланізацыі. Падчас абмеркавання ў камітэце фактараў, якія сведчылі б пра дасягнен-не той ці іншай тэрыторыяй незалежнасці, ён перадаў афіцыйную пазіцыю БССР, адзначыўшы, што «дэлегацыя ў гэтым пытанні прытрымліваецца таго меркавання, што пытанне пра несамакіруемыя тэрыторыі не з'яўляецца ўнутранай справай метраполій, што гэта пытанне міжнароднага характа-ру...» [10, л. 141].

М. Ц. Лынькову неаднаразова даручалася выступіць па праблеме інфармавання міжнароднай супольнасці аб становішчы на несамакіруемых тэрыторыях. У сваім выступленні 19 кастрычніка 1953 г. ён спыніўся на цяжкім становішчы насельніцтва залежных тэрыторый, звярнуў асабліваю ўвагу на надзвычай нізкі ўзровень пісьменнасці: у многіх частках Афрыкі школы наведвае каля 10 % дзяцей тубыльцаў [11, л. 156]; на астравах Джыльберта Эліс пісьменнымі лічацца тыя, хто можа напісаць толькі сваё ўласнае імя [11, л. 158–159]. Крытыку беларускай дэлегацыі выклікаў на-мер урада Нідэрландаў спыніць інфармаванне міжнароднай супольнасці аб становішчы ў валоданнях на Антыльскіх астравах і Сурынаме, грунтуючыся на тым, што для гэтых тэрыторый быў прыняты новы Статут, які замацаваў іх аўтаномію. М. Лынькоў адзначыў, што ўнесеныя ў Статут папраўкі ні ў якім разе не азначаюць значнае паляпшэнне становішча для насельніцтва Антыльскіх астравоў [12, л. 174].

Крытычную пазіцыю БССР М. Ц. Лынькоў адлюстравав і ў дачыненні да дзейнасці Савета па апецы. «Кіруючыя ўлады ігнаруюць асноўную сваю задачу: усімі сіламі і сродкамі дапамагаць тубыльнаму насельніцтву ў яго развіцці ў напрамку да поўнага самакіравання і незалежнасці» [13, л. 206]. М. Ц. Лынькоў звярнуў увагу на тое, што задавальняецца толькі малая коль-касць петыцый з тых, што былі пададзеныя на разгляд у Савет. «Калі Савет па Апецы рашучым чынам не палепшыць справу разгляду і сам характар разгляду петыцый, то гэтым ён нанясе вялікі ўрон усёй сваёй дзейнасці», – папярэдзіў пісьменнік [14, л. 162].

Самае вострае пытанне, што разглядалася на пасяджэннях Чацвёртага камітэта, тычылася Паўднёва-Заходняй Афрыкі, якая знаходзілася пад кант-

ролем Паўднёва-Афрыканскага саюза, дзе існаваў рэжым апартаіду. Такая палітыка выклікала вострую крытыку з боку Савецкага Саюза ў цэлым і дэлегацыі БССР у прыватнасці. М. Лынькоў, выступаючы па гэтым пытанні на працягу некалькіх год (1953–1955 гг.), неаднаразова звяртаў увагу на тое, што Паўднёва-Афрыканскі саюз не выконвае падтрабаванняў ААН аб перадачы Паўднёва-Заходняй Афрыкі пад апеку міжнароднай супольнасці. Выступаючы ў 1955 г. на пасяджэнні Спецыяльнага палітычнага камітэта Генеральнай Асамблеі ААН, М. Ц. Лынькоў востра падняў праблему сэгрэгацыі ў Паўднёвай Афрыцы, звярнуў увагу на палітычнае бяспраўе каляровага насельніцтва, на заканадаўчыя і адміністрацыйныя бар’еры (паміж каляровым і белым насельніцтвам). М. Ц. Лынькоў прывёў словы аднаго з герояў рамана паўднёва-афрыканскага пісьменніка П. Абрахамса «Сцежкаю грому»: «Трагедыя ў тым, што ў нас усялякі перадусім кафр, ці каляровы, ці яўрэй, ці араб, ці англічанін, ці кітаец, ці грэк. Ніхто не мае права быць перш за ўсё чалавекам» [15, л. 5]. Гэтая праблема мела пэўныя паралелі і ў творчасці М. Ц. Лынькова, а менавіта ў апавяданні «Гой», дзе пісьменнік закрануў узаемныя стэрэатыпы, што панавалі ў свядомасці беларусаў і яўрэяў.

Удзел М. Лынькова ў пасяджэннях Генеральнай Асамблеі не абмяжоўваўся афіцыйнымі выступленнямі. 21 лістапада 1953 г., падчас VIII сесіі, пісьменнік выступіў з чытаннем урыўкаў з рамана «Векапомныя дні» перад работнікамі Прадстаўніцтва СССР пры ААН [5, с. 121]. Праз год, 5 лістапада 1954 г., М. Лынькоў прадставіў даклад аб 37-й гадавіне Кастрычніка перад супрацоўнікамі Прадстаўніцтва ААН [5, с. 123]. А 7 снежня 1954 г. ён выступіў з расказам аб савецкай літаратуры перад супрацоўнікамі Прадстаўніцтва ААН [5, с. 123]. Паводле ўспамінаў А. П. Ус, якая была членам дэлегацыі БССР, «бывалі выпадкі, калі пры сустрэчах або на прыёме замежныя журналісты літаральна засыпалі нас доволі складанымі, іншы раз нават правакацыйнымі, пытаннямі. Міхась Ціханавіч чуйна рэагаваў на такую сітуацыю і ўмеў тактоўна, далікатна ўключыцца ў размову, каб прыняць “агонь на сябе”» [24, с. 346].

Рост напружанасці ў міжнародных адносінах адлюстравваўся ў творчасці М. Ц. Лынькова. Апублікаваны ў 1953 г. нарыс «Па вуліцах горада жоўтага д’ябла» істотна адрозніваецца ад нарыса «З падарожжа ў Амерыку», надрукаванага васьмю гадамі раней. Новы твор быў напісаны амаль суцэльна чорнымі фарбамі: «Адзінаццаць мільёнаў жыхароў горада – гэта нявольнікі долара, гэта людзі, з якіх выціскаецца пот і кроў, каб ператварыць іх у чыстае золата. ... Верай і праўдай служыць гэты горад залатому ненажэрнаму мяшку і ўсім тым, чые думкі і пачуцці сканцэнтраваны на Уол-стрыце – «вуліцы ля сцяны», вуліцы Жоўтага Д’ябла» [22, с. 18]. Нават апісанне горада ў нарысе суцэльна змрочнае: «Квадратныя, пазбаўленыя жадання быць прыгожымі, тупыя, цяжкія будынкі ўздымаюцца ўгару панура і сумна. У кожным доме адчуваецца надзьмутае пышлівае сваёй вышынёй, сва-

ёй пачварнасцю... Горад Нью-Йорк – гэта сапраўдная заўчасная магіла для мільёнаў чалавечых душ. Няма ў ім нічога, што сведчыла б аб клопатах пра чалавека, аб яго дабрабыце, аб яго шчасці...» [22, с. 18].

У зборніку нарысаў і апавяданняў «За якіянам», што выйшаў у 1962 г., М. Ц. Лынькоў істотна змякчыў акцэнт (сказалася «адліга», якая наступіла ў савецка-амерыканскіх адносінах у другой палове 1950-х гг.). Але крытычныя матывы ў апавяданнях і нарысах захаваліся. Письменнік звяртаў значную ўвагу на сацыяльную няроўнасць (апавяданне «Бізнесмены»), на расавую сегрэгацыю, якая мела месца ў Злучаных Штатах у 1940-я і 1950-я гг. («Чорная пляма»). Маецца і ўзгадка пра макартызм («Джывявані»). У нарысах, нататках, апавяданнях найбольш выразна адлюстравана талент Міхася Лынькова як майстра кароткіх навел. Нарысы пра пасяджэнні Генеральнай Асамблеі ААН – «асамблейныя замалёўкі» – былі зробленыя з гумарам, хоць часам у іх гучалі і драматычныя матывы (апавяданне «Агні Танганьікі»). У дарожных нататках «Аб чалавечай усмешцы» аўтар імкнецца падкрэсліць павагу да савецкага чалавека з боку прадстаўнікоў еўрапейскіх народаў (апавяданні «Кацоша» ў акіяне», «Прыгоды з чамаданам», «Не палітык...», «У булачнай») [23].

Такім чынам, змены ў міжнароднай-палітычнай сітуацыі (пачатак «халоднай вайны») істотна паўплывалі на дыпламатычную дзейнасць М. Ц. Лынькова і на яе адлюстраванне ў творчай спадчыне літаратара. Калі ў 1945 г. М. Ц. Лынькоў прыняў актыўны ўдзел у наладжанні амерыкана-беларускіх навуковых і культурных сувязей, то у першай палове 1950-х гг., з пачаткам «халоднай вайны», яго абавязкі звяліся, галоўным чынам, да афіцыйных выступленняў па праблемах дэкаланізацыі. Але нягледзячы на тое, што тэматыка і танальнасць яго выступленняў была зададзена афіцыйна, у іх адлюстравалася мастацкая вобразнасць і эмацыянальнасць. Выступаючы па тэме дэкаланізацыі, ён акцэнтаваў увагу на цяжкім сацыяльна-эканамічным становішчы несамакіруемых тэрыторый, на нізкі ўзровень пісьменнасці на гэтых тэрыторыях. Адлюстраванне гэтых праблем можна знайсці ў лёсе і ў творчасці самога літаратара. Паспяхова выступленні М. Ц. Лынькова паспрыялі ўключэнню ў склад дэлегацыі БССР іншых літаратараў на наступных сесіях Генеральнай Асамблеі ААН.

Спіс выкарыстаных крыніц

1. *Свилас, С. Ф.* Деятельность Белорусской ССР в ЮНЕСКО (1954–1964 гг.) / С. Ф. Свилас. – Минск: БГУ, 2013. – 463 с.
2. *Снапковский, В. Е.* Путь Беларуси в ООН: 1944–1945 гг. / В. Е. Снапковский; под ред. А. С. Протопопова. – Минск: Навука і тэхніка, 1994. – 141 с.
3. *Снапкоўскі, У. Е.* Знешнепалітычная дзейнасць БССР (1945–1953 гг.) / У. Е. Снапкоўскі. – Минск: Беларус. навука, 1997. – 207 с.
4. *Шадурский, В. Г.* Культурные связи Беларуси со странами Центральной и Западной Европы. (1945–1990-е гг.) / В. Г. Шадурский. – Минск: БГУ, 2000. – 285 с.
5. *Кенька, М. П.* Міхась Лынькоў: Летапіс жыцця і творчасці / М. П. Кенька. – Минск: Універсітэцкае, 1987. – 173 [2] с.

6. *Куляшоў, Ф.* Міхась Лынькоў: Нарыс жыцця і творчасці / Ф. Куляшоў. – Мінск: Нар. асвета, 1979. – 191 с., 4 л., іл.

7. Выступленне прадстаўніка БССР М. Лынькова в пятым камітэце в агульнай дыскусіі па пытаннях бюджэтнага сметы ООН на 1953 год (27 октября 1952 г.) // НАРБ. – Ф. 907. – Оп. 1. – Д. 99. – Л. 260–262.

8. Выступленне М. Лынькова в V камітэце при абсуджэнні шкалы взносов (13 ноября 1952 года) // НАРБ. – Ф. 907. – Оп. 1. – Д. 99. – Л. 268–274.

9. Выступленне М. Лынькова при абсуджэнні пытання о прызнанні Эканамічэскім і Соцыяльным саветам іспанскага языка в качестве рабочага языка (10 ноября 1952 года) // НАРБ. – Ф. 907. – Оп. 1. – Д. 99. – Л. 265–267.

10. Выступленне прадстаўніка Беларускай ССР М. Т. Лынькова на засяданні 4 камітэца па пытаннях о фактарах, которые должны быть прыняты во внимание при рашэнні пытання о том, достигла ли та или иная территория независимости (5 октября 1953 года) // НАРБ. – Ф. 907. – Оп. 1. – Д. 126. – Л. 138–143.

11. Выступленне прадстаўніка Беларускай ССР М. Т. Лынькова на засяданні 4 камітэца па пытаннях о самоуправляющихся территориях (19 октября 1953 г.) // НАРБ. – Ф. 907. – Оп. 1. – Спр. 126. – Л. 146–165.

12. Выступленне прадстаўніка Беларускай ССР М. Т. Лынькова на засяданні 4 камітэца 8 сессіі Г. А. ООН по вопросу: «Прекращение передачи информации, предусмотренной ст. 73-ей Устава: Нидерландские владения на Антильских островах и Суринам» (28 октября 1953 г.) // НАРБ. – Ф. 907. – Оп. 1. – Спр. 126. – Л. 166–176.

13. Выступленне прадстаўніка Беларускай ССР М. Т. Лынькова на засяданні 4 камітэца 8 сессіі Г. А. ООН по докладу Совета по Опеке (1 декабря 1953 г.) // НАРБ. – Ф. 907. – Оп. 1. – Спр. 126. – Л. 197–208.

14. Выступленне прадстаўніка БССР Лынькова М. Т. на засяданні Четвёртаго камітэца по докладу Совета по Опеке (26 ноября 1954 г.) // НАРБ. – Ф. 907. – Оп. 1. – Д. 151. – Л. 152–167.

15. Выступленне прадстаўніка Беларускай ССР М. Т. Лынькова на засяданні спецыяльнага палітычэскага камітэца X сессіі Генеральнай Ассамблеі по вопросу: «Расовый конфликт в Южной Африке, вызванный политикой сегрегации, проводимой политикой Южно-Африканского Союза» (3 ноября 1955 г.) // НАРБ. – Ф. 907. – Оп. 1. – Д. 184. – Л. 1–6.

16. *Лынькоў, М.* Паселджанне другой камісіі / М. Лынькоў // Звезда. – 2 чэрвеня 1945 г. – № 102. – С. 2.

17. *Лынькоў, М.* Беларуская прэс-канферэнцыя / М. Лынькоў // Звезда. – 26 мая 1945 г. – № 97. – С. 1.

18. *Лынькоў, М.* Аб культурных сувязях / М. Лынькоў // Звезда. – 16 чэрвеня 1945 г. – № 114. – С. 4.

19. *Лынькоў, М.* Работа беларускай дэлегацыі на канферэнцыі ў Сан-Францыска / М. Лынькоў // Звезда. – 25 мая 1945 г. – № 96. – С. 4.

20. *Лынькоў, М.* Збор твораў / М. Лынькоў. – Мінск: Навука і тэхніка, 1981–1985. Т. 8: Лынькоў, М. Письмы, 1935–1975 / рэд. тома І. Я. Навуменка. – 1985. – 621, [1] с., [4] л. іл., партр.

21. *Лынькоў, М.* З падарожжа ў Амерыку / М. Лынькоў // Беларусь. – 1945. – № 9. – С. 20–23.

22. *Лынькоў, М.* Па вуліцах горада жоўтага д'ябла / М. Лынькоў // Маладосць. – 1953. – № 1. – С. 17–18.

23. *Лынькоў, М.* За акіянам: нататкі, апавяданні, нарысы / М. Лынькоў. – Мінск: Дзярж. выдавецтва БССР, Рэдакцыя маст. літ-ры, 1962. – 288, [2] с.

24. *Ус, А. П.* Штрыхі да партрэта / А. П. Ус // Святло яго душы: успаміны пра Міхася Лынькова / [склад.: С. Лынькова-Куспіц, Ю. Пшыркоў]. – Мінск: Маст. літ-ра, 1979. – 365, [1] с., [9] л. іл., партр.

25. Киселёв, К. В. Записки советского дипломата / К. В. Киселёв. – М.: Политиздат, 1974. – 527 с.; 17 л. ил.

26. Казлова, В. В. Лынькоў, Міхась / В. В. Казлова // Беларуская Савецкая Энцыклапедыя: [у 12 т.] / Акад. навук БССР, гал. рэд. Беларус. Сав. Энцыкл. – Мінск: Гал. рэд. БелСЭ, 1969–1975. – Т. 6: Кішынёў–Манцэвічы. – 1972. – С. 449–450.

27. Уоддис, Д. Африка. Причины взрыва / Д. Уоддис; пер. с англ. – М.: Изд-во иностр. лит-ры, 1962. – 349 с.

28. Petitions from the representatives of the Wa-Meru tribe (T/PET.2/99 and Adds. 1–7) and from Gamaliell Sablak (T/PET.2/143) concerning Tanganyika // UN. Trusteeship Council (11th sess.: 1952). – Adopted at the 452nd plenary meeting, 22 July 1952. – Official Documents. – P. 4–8.

(Дата падачы: 27.02.2018 г.)

Д. А. Безматсерных

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт, Мінск

D. A. Bezmatsernykh

Belarusian State University, Minsk

УДК 930.2(476.5)«16/18»

БРАСЛАЎСКИ ЗЕМСКИ СУД ДРУГОЙ ПАЛОВОЙ XVI–XVIII СТ. У ГІСТАРЫЯГРАФІІ ЦЭНТРАЛЬНОЙ І ЎСХОДНЯЙ ЕЎРОПЫ XIX – ПАЧАТКУ XXI СТ.

BRASLAW ZEMSKY COURT 16-18TH CENTURY IN HISTORIOGRAPHY CENTRAL AND EASTERN EUROPE XIX – EARLY XXI CENTURY

Артыкул прысвечаны разгляду распрацоўкі праблемы дзейнасці Браслаўскага земскага суда ў другой палове XVI–XVIII ст. у гістарыяграфіі Цэнтральнай і Усходняй Еўропы. На сучасным этапе не было створана ніводнай комплекснай працы, прысвечанай гэтай судовай інстанцыі, аднак яе дзейнасць закраналася ў рамках вывучэння гісторыі як Браслаўскага павета, так і агульнай судовай сістэмы Вялікага Княства Літоўскага. Аналіз гістарыяграфіі дадзеных кірункаў дазваляе вылучыць некалькі этапаў у даследаванні пытання артыкула, а таксама параўнаць гістарыяграфію, створаную на ніве гістарычных і юрыдычных навук.

Ключавыя словы: гістарыяграфія Вялікага Княства Літоўскага; Браслаўскі земскі суд; земскі суд; Браслаў; Браслаўскі павет; земская судовая сістэма.

This article is devoted to the problems of activity and development Braslaw Zemsky court in the second half of the 16-18th century in the historiography of Central and Eastern Europe. At the present day it was not created any comprehensive work devoted to this court, but its activity was addressed in the study of history as Braslaw Powiat, and the general judicial system of the Grand Duchy of Lithuania. According to the directions of historiography analysis can distinguish several stages in the study of the question of this article, and compare historiography established in the field of historical and legal sciences.

Key words: the historiography of the Grand Duchy of Lithuania; the Braslaw zemski court; zemsky court; Braslaw; the Braslaw powiat; zemka court system.